

Paradigme de Programare

Ș.I. dr. ing. Andrei Olaru

andrei.olaru@cs.pub.ro | cs@andreiolaru.ro
Departamentul de Calculatoare

2016 – 2017

Cursul 7

Tipuri în Haskell

- 1 Tipare
- 2 Sinteză de tip

Tipare

- Tipuri ca **mulțimi** de valori:
 - Bool = {True, False}
 - Natural = {0, 1, 2, ...}
 - Char = {'a', 'b', 'c', ...}
- **Rolul** tipurilor (vezi cursuri anterioare);
- Tipare **statică**:
 - etapa de tipare **anterioară** etapei de evaluare;
 - asocierea **fiecărei** expresii din program cu un tip;
- Tipare **tare**: absența conversiilor **implicite** de tip;
- Expresii de:
 - **program**: 5, 2 + 3, x && (not y)
 - **tip**: Integer, [Char], Char -> Bool, a

Ex | Exemplu

```

1  5                :: Integer
2  'a'              :: Char
3  (+1)             :: Integer -> Integer
4  [1,2,3]          :: [Integer] -- liste de un singur tip !
5  (True, "Hello") :: (Bool, [Char])
6  etc.

```

- Tipurile de bază sunt tipurile elementare din limbaj:
Bool, Char, Integer, Int, Float, ...
- Reprezentare uniformă:

```

1      data Integer    =    ... | -2 | -1 | 0 | 1 | 2 |
      ...
2      data Char       =    'a' | 'b' | 'c' | ...

```


- **Funcții** de tip, ce **îmbogățesc** tipurile din limbaj.

Ex) Constructorii de tip predefiniți

```
1  -- Constructorul de tip functie: ->
2  (-> Bool Bool) ⇒ Bool -> Bool
3  (-> Bool (Bool -> Bool)) ⇒ Bool -> (Bool -> Bool)
4
5  -- Constructorul de tip lista: []
6  ([] Bool) ⇒ [Bool]
7  ([] [Bool]) ⇒ [[Bool]]
8
9  -- Constructorul de tip tuplu: (,...,)
10 ((,) Bool Char) ⇒ (Bool, Char)
11 ((, ,) Bool ((,) Char [Bool]) Bool)
12           ⇒ (Bool, (Char, [Bool]), Bool)
```


- Constructorul `->` este asociativ **dreapta**:

`Integer -> Integer -> Integer`

\equiv `Integer -> (Integer -> Integer)`

Ex Exemplu

```
1 add6      :: Integer -> Integer -> Integer
2 add6 x y  = x + y
3
4 f         :: (Integer -> Integer) -> Integer
5 f g      = (g 3) + 1
6
7 idd      :: a -> a           -- functie polimorfica
8 idd x    = x               -- a: variabila de tip!
```


Constructorul de tip Natural

Exemplu de definire TDA 1

Ex | Exemplu

```
1 data Natural      = Zero
2                   | Succ Natural
3   deriving (Show, Eq)
4
5 unu                = Succ Zero
6 doi                = Succ unu
7
8 addNat Zero n      = n
9 addNat (Succ m) n  = Succ (addNat m n)
```


- Constructor de tip: Natural
 - nular;
 - se confundă cu tipul pe care-l construiește.
- Constructori de date:
 - Zero: nular
 - Succ: unar
- Constructorii de date ca funcții, dar utilizabile în *pattern matching*.

```
1 Zero :: Natural
2 Succ :: Natural -> Natural
```

Constructorul de tip Pair

Exemplu de definire TDA 2

Ex | Exemplu

```
1 data Pair a b    = P a b
2     deriving (Show, Eq)
3
4 pair1            = P 2 True
5 pair2            = P 1 pair1
6
7 myFst (P x y)    = x
8 mySnd (P x y)    = y
```


- Constructor de **tip**: Pair
 - polimorfic, binar;
 - generează un tip în momentul **aplicării** asupra 2 tipuri.

- Constructor de **date**: P, binar:

```
1 P :: a -> b -> Pair a b
```


+ | **Polimorfism parametric** Manifestarea **aceluiși** comportament pentru parametri de tipuri **diferite**. Exemplu: `id`, `Pair`.

+ | **Polimorfism ad-hoc** Manifestarea unor comportamente **diferite** pentru parametri de tipuri **diferite**. Exemplu: `==`.

· mai multe detalii în cursul următor.

Sinteză de tip

+ **Sintează de tip – *type inference*** – Determinarea automată a tipului unei expresii, pe baza unor reguli precise.

- Adnotările **explicite** de tip, deși posibile, **necesare** în majoritatea cazurilor
- Dependentă de:
 - **componentele** expresiei
 - **contextul** lexical al expresiei
- Reprezentarea tipurilor → **expresii** de tip:
 - **constante** de tip: tipuri de bază;
 - **variabile** de tip: pot fi legate la orice expresii de tip;
 - **aplicații** ale constructorilor de tip pe expresii de tip.

+ | **Progres** O expresie bine-tipată (căreia i se poate asocia un tip):

- este o **valoare** (nu este o aplicare de funcție) *sau*
- (este aplicarea unei funcții și) poate fi **redușă** (vezi β -redex).

+ | **Conservare** Evaluarea unei expresii bine-tipate produce o expresie **bine-tipată** – de obicei, cu același tip.

- dacă **sinteza de tip** pentru expresia E dă tipul t , atunci după reducere, valoarea expresiei E va fi de tipul t .

Exemple de sinteză de tip

Câteva reguli simplificate de sinteză de tip

- Formă:
$$\frac{\text{premisă-1} \dots \text{premisă-m}}{\text{concluzie-1} \dots \text{concluzie-n}} \text{ (nume)}$$
- Funcție:
$$\frac{\text{Var} :: a \quad \text{Expr} :: b}{\backslash \text{Var} \rightarrow \text{Expr} :: a \rightarrow b} \text{ (TLambda)}$$
- Aplicație:
$$\frac{\text{Expr1} :: a \rightarrow b \quad \text{Expr2} :: a}{(\text{Expr1} \text{ Expr2}) :: b} \text{ (TApp)}$$
- Operatorul +:
$$\frac{\text{Expr1} :: \text{Int} \quad \text{Expr2} :: \text{Int}}{\text{Expr1} + \text{Expr2} :: \text{Int}} \text{ (T+)}$$
- Literalii întregi:
$$\frac{}{0, 1, 2, \dots :: \text{Int}} \text{ (TInt)}$$

Ex | Exemplul 1

$$1 \quad f \ g = (g \ 3) + 1$$

Ex Exemplul 1

1 $f\ g = (g\ 3) + 1$

$$\frac{g :: a \quad (g\ 3) + 1 :: b}{f :: a \rightarrow b} \quad (\text{TLambda})$$

$$\frac{(g\ 3) :: \text{Int} \quad 1 :: \text{Int}}{(g\ 3) + 1 :: \text{Int}} \quad (\text{T+})$$
$$\Rightarrow b = \text{Int}$$

$$\frac{g :: c \rightarrow d \quad 3 :: c}{(g\ 3) :: d} \quad (\text{TApp})$$

$$\Rightarrow a = c \rightarrow d, c = \text{Int}, d = \text{Int}$$

$$\Rightarrow f :: (\text{Int} \rightarrow \text{Int}) \rightarrow \text{Int}$$

Ex | Exemplul 2

```
1 fix f = f (fix f)
```

Ex | Exemplul 2

1 `fix f = f (fix f)`

$$\frac{f :: a \quad f (\text{fix } f) :: b}{\text{fix} :: a \rightarrow b} \quad (\text{TLambda})$$

$$\frac{f :: c \rightarrow d \quad (\text{fix } f) :: c}{(f (\text{fix } f)) :: d} \quad (\text{TApp})$$

$$\Rightarrow a = c \rightarrow d, b = d$$

$$\frac{\text{fix} :: e \rightarrow g \quad f :: e}{(\text{fix } f) :: g} \quad (\text{TApp})$$

$$\Rightarrow a \rightarrow b = e \rightarrow g, a = e, b = g, c = g$$

$$\Rightarrow \text{fix} :: (c \rightarrow d) \rightarrow b = (g \rightarrow g) \rightarrow g$$

Ex | Exemplul 3

1 $f\ x = (x\ x)$

Ex Exemplul 3

1 $f\ x = (x\ x)$

$$\frac{x :: a \quad (x\ x) :: b}{f :: a \rightarrow b} \quad (\text{TLambda})$$

$$\frac{x :: c \rightarrow d \quad x :: c}{(x\ x) :: d} \quad (\text{TApp})$$

Ecuția $c \rightarrow d = c$ **nu** are soluție (\nexists tipuri recursive)
 \Rightarrow funcția **nu** poate fi tipată.

- la baza sintezei de tip: **unificarea** → legarea variabilelor în timpul procesului de sinteză, în scopul **unificării** diverselor formule de tip elaborate.

+ **Unificare** Procesul de identificare a valorilor **variabilelor** din 2 sau mai multe formule, astfel încât **substituirea** variabilelor prin valorile asociate să conducă la **coincidența** formulelor.

+ **Substituție** O substituție este o mulțime de **legări** variabilă - valoare.

- O **variabilă de tip** a unifică cu o **expresie de tip** E doar dacă:
 - $E = a$ *sau*
 - $E \neq a$ și E nu conține a (*occurrence check*).
Exemplu: a unifică cu $b \rightarrow c$ dar nu cu $a \rightarrow b$.
- **2 constante** de tip unifică doar dacă sunt egale;
- **2 aplicații** de tip unifică doar dacă implică același constructor de tip și argumente ce unifică recursiv.

Exemplu

- Pentru a unifica expresiile de tip:
 - $t1 = (a, [b])$
 - $t2 = (\text{Int}, c)$

Ex) Exemplu

- Pentru a unifica expresiile de tip:
 - $t1 = (a, [b])$
 - $t2 = (Int, c)$
- putem avea substituțiile (variante):
 - $S1 = \{a \leftarrow Int, b \leftarrow Int, c \leftarrow [Int]\}$
 - $S2 = \{a \leftarrow Int, c \leftarrow [b]\}$
- Forme comune pentru $s1$ respectiv $s2$:
 - $t1/S1 = t2/S1 = (Int, [Int])$
 - $t1/S2 = t2/S2 = (Int, [b])$

+ **Most general unifier – MGU** Cea mai generală substituție sub care formulele unifică. Exemplu: $s2$.

Ex Exemplu

- Tipurile: $t1 = (a, [b])$, $t2 = (\text{Int}, c)$
 - MGU: $S = \{a \leftarrow \text{Int}, c \leftarrow [b]\}$
 - Tipuri mai particulare (instance): $(\text{Integer}, [\text{Integer}])$, $(\text{Integer}, [\text{Char}])$, etc
- Funcția: $\backslash x \rightarrow x$
 - Tipuri corecte: $\text{Int} \rightarrow \text{Int}$, $\text{Bool} \rightarrow \text{Bool}$, $a \rightarrow a$

+ Tip principal al unei expresii – Cel mai **general** tip care descrie **complet** natura expresiei. Se obține prin utilizarea MGU.

- tipuri în Haskell
- expresii de tip și construcție de tipuri
- sinteză de tip, unificare